

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת בהר

"ושבתה הארץ שבת לה". אומר רבנו בחיי: קידש הקב"ה את השביעי **בימים ובשנים ובשמיטות**. קדשו **בימים**: זה השבת, וקראו שבת, שנאמר: "ויום השביעי **שבת** לה' אלהיך", קדשו **בשנים**: זו שמיטה, וקראה ג'כ שבת, שנאמר: "ושבתה הארץ **שבת** לה", קדשו **בשמיטות**: זה יובל, וקראו **קדש**, שנאמר: "כי יובל היא קדש תהיה לכם". וע"ד הפשט, ושבתה הארץ שבת לה', שתהיה הארץ בטלה מכל מלאכת אדם בשנה השביעית, ולא ישתדל כלל בעבודת הקרקע, לא בחרישה ולא בזריעה.

יש לדייק, **באף אחד** מן המועדים לא נאמר הביטוי, **שבת לה'**, רק **בשבת בראשית ובשמיטה** ששתיהן עניין אחד לה'. ועוד, אם נתבונן בפסוקי שמיטה שבפרשתנו, נמצא את שורש המילה שבת מופיע **שבע פעמים**, וכן צא וראה בפסוקי שבת: "ויכל אלוהים" וכו', (בקידוש), בכל **פסוק שבע תיבות** בדיוק, ודו"ק. נמצא ששמיטה **באה להוציא את האדם מהשתקעותו בחומרות, באדמה ובעמל המשכח ממנו תכליתו**, ומוציאתו אחת לשבע שנים לאור קדושת שביעית, ממש כפי ששבת מוציאה מן החולין אל הקודש. כפי שיש תוספת שבת מן החול על הקודש, כך יש תוספת שביעית. יחזקאל הנביא אמר על א"י: "ארץ לא מטוהרה ולא גושמה ביום זעם", (גשם ביום זעם ועונתו למבול), רצונו לומר שאדמת ארץ ישראל נוקתה, לא מתה ולא נטמאה במבול, לא גושמה ביום זעם ה' על חוטאי המבול, נשארה קדושת חיים. כי המבול היה עד לשלושה טפחים בקרקע, לעומק חטאם גם האדמה נענשה עמהם. רק אדמת א"י, זו שנשארה בצביונה וקדושתה של בראשית, עליה חלה קדושת שביעית.

ממצוות שמיטה למדין שהאדמה אינה דומם חסר חיות, כי אם יישות פועלת ומרגישה, וסיבת שמיטה בשביעית, **לקיים חידוש העולם**, כשם שציווה לעשות מלאכה בששת ימים ולנוח בשביעי, כן ציווה לזרוע שש ולשמוט את השביעית, שהקב"ה חס על בריותיו, וחביבין ישראל לפני הקב"ה. גם הארץ מתפללת לפניו יותר מכל הנבראים, שהיא מתעברת ומוציאה ויולדת כל השנה כולה, ומוציאה יבולה לפני הקב"ה, וכיון שהבריות עושין רצונו של מקום היא מזמרת **בכנפיה**, שנאמר: "מכנף הארץ זמירות שמענו", וכשהם חוטאין היא **לוקה בסיבתם**: אדם הראשון חטא - לקתה בעבורו, שנאמר: "ותאכל מן העץ" וגו', קין חטא - לקתה בעבורו, שנאמר: "כי תעבוד את האדמה" וגו', דור המבול חטאו - לקתה בעבורם, שנאמר: "הנני משחיתם את הארץ", חטאו סדומיים - לקתה בעבורם, שנאמר: "ויהפוך את הערים", לכך מסר הקב"ה דין שתנוח בשביעית. כאמור, **אדמת ארץ ישראל - יישות חיה ושומעת ומרגישה**, כאשר ישראל חטאו עליה ובטלו שמיטין, לא נתנה יבולה ויצאו לגלות. עם זאת "ושממו עליה אויבכם", כי הגויים בטומאתם הניעו חילה ולכן לא נתנה פריה לזרים, ובכל שנות הגלות היתה שוממה ומצפה לשוב בניה אליה. והנה **עתה עינינו רואות רוב פריה וטובה ותנובת שדותיה, שאין הפה יכול לספר**.

"צרוור המור" כדרכו מפליג לכוונות שם ה' במצוות. תכלית שמיטה להורות לנו כי כמו שאנו חייבים בכבוד הש"י וכבוד הבריות, **כן אנו חייבים בכבוד הארץ הקדושה**. היא אשר תמיד הש"י דורש אותה. ועיני ה' בה מראשית השנה ועד אחרית השנה. לפי שהיא נקראת **ארץ חפץ וארץ חיים**. ולכן אנו חייבים בג' מיני כבוד. כבוד הש"י, וכבוד עם ישראל וכבוד ארץ ישראל. והם

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

כלולים בכבוד השי"ת. (בתורת החן אנו כותבים שם ה' במילוי ס"ג שלושה יודין עם א') לרמוז י הראשונה יו"ד השם, י השנית היא יו"ד ישראל, י השלישית היא יו"ד ארץ ישראל שהיא יו"ד ירושלים. כשחלה חזקיהו שלח לו נבוכדנצר ספרים ומנחה. ונוסח המכתב היה, שלם לחזקיהו מלכא. שלם לירושלם קרתא. שלם לאלהא רבא. ובשכר זו נתן לו הש"י את ההצלחה. שמיטה היא כבוד הארץ, כי בשלומה יהיה לנו שלום. ולכן אמר: "ושבתה הארץ שבת לה". אין ראוי שתהיה שווה לארצות אחרות. מאחר שהיא כלולה בשם ה' שכנגדה מוצב כסא הכבוד, היא טבורו של עולם, מעפרה נצבר עפרו של אדם. ולכן ראוי לה כבוד כפי שנותנין לשמיטה. בענין שהשנה השביעית תהיה שבת שבתון לארץ, ויהיו הכל שוין בפירות הארץ כאומר: "לך ולעבדך ולאמתך".

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, זה שאמר הכתוב: "אל תיראי אדמה גילי ושמחי כי הגדיל ה' לעשות". אמר רבי תנחומא בשעה שבא הקב"ה ליתן תורה לישראל ולהשמיע את הדינין לישראל, אותה שעה נתייראה הארץ, שנאמר: "משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה". אם יראה למה שקטה? אלא כך אמרה הארץ לפני הקב"ה: "ריבוננו של עולם, אם ישראל מקיימין את התורה מוטב, ואם לאו מפחדת אני ממך שתעשה לי כימי אדם שקללת אותי, שנאמר ארורה האדמה בעבורך", אמר לה הקב"ה: "ולא כך כתבתי. ויאמר ה': "לא אוסיף עוד לקלל" וגו', מיד שקטה הארץ, כששמעה דבר השם שלא יקלל, ושמעה מישראל: "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", שמעה בסיני: "שנת שבתון יהיה לארץ", מיד נתמלאה שמחה, דכתיב: "אל תראי אדמה, גילי ושמחי, כי הגדיל ה' לעשות", שמעה שישראל יקיימו מצוותיה ב"נעשה ונשמע".

רבנו בחיי כדרכו בשורשי מצוות רבות, מפליג לדרך המסתורין: "ושבתה הארץ שבת לה", כנגד שית אלפי ברא עלמא וחד חרוב, שהוא כולו שבת ומנוחה לחיי העולמים, והוא העוה"ב שאחר התחיה, וזה טעם השמיטה שהארץ היא בטלה וחרבה מכל עבודה, ומפני זה החמירה תורה בשמיטה יותר מכל חייבי לאוין וגזר עליה גלות, דכתיב: "אז תרצה הארץ את שבתותיה", וכן: גלות באה לעולם על עינוי הדין ועל שמיטת הארץ. והנה הכופר במצות השמיטה ככופר בחידוש העולם ובעוה"ב.

"והיו לך שבע שנים שבע פעמים", והיו לך ימי שבע שבתות השנים. מה צורך להוסיף ולומר "והיו לך", וכי לא היינו יודעים שמספר שבע שנים, שבע פעמים, הן תשע וארבעים שנה? יתכן לומר בסוד העניין: כי בא הלשון בסיפור המצווה המעולה הזאת לבאר על ההווה ולרמוז על העתיד, כי המספר הראשון רמז למצות היובל שהם מ"ט שנה ושנת החמישים קודש, ולכך הזכיר בו: "וספרת", לשון ספירה, והמספר השני רמז ליובל הגדול שהוא סוף כל ימי העולם אשר הווייתו ארבעים ותשעה, כי מספר מ"ט בימים ובשנים ובאלפים ובשערי הבינה שנמסרו למשה הכל עניין אחד, ירמוז לזמן עמידת העולם וקיומו, כנרמז בתחילת קהלת: "והארץ לעולם עומדת", והוא עולמו של יובל העולם, וזהו סוד, חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולן נמסרו למשה חוץ מאחד, שנאמר: "ותחסרהו מעט מאלהים".

יש עוד לבאר מספר שנות היובל על דרך הנסתר, למדו בכל אלף ואלף שער בינה אחד, והודיעו כל ההווה מראש ועד סוף, חוץ מן היובל קודש שהוא שער החמישים של הבינה. [משה ביקש הראני

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

נא את כבודך, השגת הבינה במלואה בשער החמישים שלה] וזהו: "ותחסרהו מעט מאלהים". השער ההוא קראו "מעט" לרוב דקותו [כינוי למשהו דק בלתי נתפס בשכל], והוא משערי אלהים שהוא הבינה, ולכך הזכיר ארץ יראה ושקטה" במספר אלף שנה כמספר הזה, [כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול], "והיו לך ימי שבע שבתות השנים", לשון הויה, ועוד הוסיף ואמר "ימי" כי כל ימי העולם מספר "לך=50" ועל זה אמר: "והיו לך ימי". ולזה רמז דוד המלך באמרו: "מלכותך מלכות כל עולמים", ומקרא מלא הוא, "דבר צוה לאלף דור", כי "דור" כמו "עולם", וזהו חמישים שנה, ובא הרמז במילת "כל" ובמלת "לך" כי הכל כוונה אחת, וזה מבואר.

מצוות שמטיה עמוקה ונוקבת עד לאדני הבריא, "וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר", זה שאמר הכתוב: "אל תראי אדמה, גילי ושמחי כי הגדיל ה' לעשות". אמר רבי תנחומא: בשעה שבא הקב"ה ליתן תורה לישראל ולהשמיע את הדין לישראל, אותה שעה נתיראה הארץ, שנאמר: "משמים השמעת דין", אם יראה למה שקטה? אלא כך אמרה הארץ לפני הקב"ה: "רבונו של עולם אם ישראל מקיימין את התורה מוטב, ואם לאו מפחדת אני ממך שתעשה לי כימי אדם שקללת אותי, שנאמר ארורה האדמה בעבורך", אמר לה הקב"ה: ולא כך כתבתי ויאמר ה': "לא אוסיף עוד לקלל" וגו', מיד שקטה הארץ, כששמעה דבר השם שלא יקלל, ושמעה מישראל "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", שמעה בסיני "שנת שבתון יהיה לארץ", מיד נתמלאה שמחה, דכתיב אל תראי אדמה גילי ושמחי כי הגדיל ה' לעשות", שמעה ישראל יקיימו מצוותיה ב"נעשה ונשמע".

למחנכים: שנת שמטיה היא סמל לאמונה ולביטחון בה' יתברך. וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר כלומר, במעמד סיני נזדככו ישראל מזוהמת הנחש, ועל ידי כך נזדככה גם א"י. אמר הקב"ה למשה בבואכם אל הארץ, אורא דארץ ישראל מחכים, וגם הארציות אינו מגושם כל כך, יזרעו שש שנים לשם קדושה, ובזה יקדשו הארץ ותבוא לידי תשובה גמורה על השינוי של ימי קדם, ותוציא בשנה השביעית תבואתה. רצה לומר, שם תשוב הארץ לה' בתשובה שלימה, על ששינתה תפקידה בימי בראשית (ה' ציווה עליה עץ פרי עושה פרי גם העץ, והיא נתנה רק פרי). ומהיכא תביא לה תשובה? אמר הכתוב: שש שנים תזרע שדך לשם קדושה, ושש שנים תזמור כרמך לשם קדושה, ובזה תתקדש הארץ ותזדכך כל כך ותשוב בתשובה שלימה לפניו יתברך על השינוי, ואז יהיה "ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ". ומה היא הקדושה, אף על פי ששדך לא תזרע וכרמך לא תזמור, אף על פי כן, והיתה שבת הארץ לכם לאכלה שיהיה כל צרכך מתבואתה של שנה השביעית. וזהו אם ישים בטחונו בו יתברך.

למחנכים: כוונות עמוקות במצוות השמטיה כפי ש"שפת אמת" ראה בעיניו הקדושות, שהקב"ה נתן את א"י לנו לנחלה, כדי לקיים "ושבתה הארץ שבת לה". כן לשון הכתוב: "כי תבואו אל הארץ" כו' "ושבתה" כו'. פירוש שכל ביאתכם לארץ יהיה על כוונה זו, והקנה הקב"ה לנו את א"י כדי להקנותה אליו. כמו שהקב"ה ברא יש מאין כן צריכין בני"ה להחזיר את היש לאין וזהו עצמו קיום היש, בזה הביטול של היש. וזה הרמז לכתוב: "להנחיל אוהבי יש", "ש יובלות שמטיין, שזה הנחלה ע"י יובלות ושמטיין שמבטלין הכל אל השורש והאין. ובזה נתקיים "נחלת אבותם בידם", כדאיתא בתנחומא הש"י הקנה את העולם לאברהם וחזר והקנה לו. וזה מצות השמטיה שניתן

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

לבנ"י הארץ מחדש. ובכל שמיטה נתחדשה המתנה כעניין שכתוב בפרשת תולדות ויתן לך האלהים יתן ויחזור ויתן. וז"ש אשר אני נותן לשון הווה. ובנ"י, הם כמהים לקבל מתנה זו אף שהיא ארעית בידם, וז"ש: "כי גרים ותושבים אתם עמדי". השמיטה מבטאת בעומק כוונתה את ארעיותו של האדם, את ביטול אדנותו על הקרקע, את ביטול אחיזתו בגשמי, בממון, בארעי, בחולף, אז יהיה השפע בעולם וגשמיכם בעיתם. בכל שמיטה מחזירין את הפיקדון לנותנו, וחוזרין וזוכין בו לעוד שבע שנים.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת בהר [עיון נוסף]

במצוות שמיטה נתבררה בחי' הכתוב "גיבורי כח עושי דברו" לברר את הנהגת הבורא יתברך בעולם. וע"ז זוכין בכל עת להמשיך התחדשות קדושה, כמ"ש: "לשמוע בקול דברו". והעניין יובן ע"פ המדרש "בחקותי ועשיתם אותם" כאילו עשיתם אתם, עשיתם עצמכם. הלומד ע"מ לעשות זוכה לרוח הקודש דכתיב: "ואז תשכיל", דהנה תר"ג מצוות הן נגד איברים וגידים של אדם א"כ ע"י עשיית המצוות מתחדש חיות הנפש ממש, כדכתיב אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שזוכה לנפש חדשה. קיום מצוות השמיטה מחזיר כביכול את הבריאה ליצרה ע"י ההפקר שעשויין בקרקע, וע"י ביטול האדנות והכל נתון לעניים בשווה, שאין האדם אדון. גם עבדיו יוצאים לחרות ועטרות בראשיהם, ומעתה אדונים הם לזמן לעבוד את יוצרם בחירות, גם קרקעות חוזרות לבעליהן, כביכול, כל מה שקנינו ורכשנו וחסכנו ואגרנו, הכל מתבטל וחוזר מוקנה לה' יתברך "קונה הכל וזוכר חסדי אבות". מעלתנו בשמיטה ויובל בביטול מול יוצרנו. היא היא תכלית המצווה לבטל את אדנותנו ובעלותנו על עצמנו ועל זולתנו ועל ממונו. לקיים ממש "בכל לבבך ובכל נפשך".

למחנכים: שמיטה היא בניין אב לכל המצוות, גיבורי כח עושי דברו במד"ר: במה הכתוב מדבר? א"ר יצחק: בשומרי שביעית הכתוב מדבר, בנוהג שבעולם אדם עושה מצווה ליום א' לשבת אחת לחודש א' שמא לשאר ימות השנה?! וזה חמי חקליה ביירה כרמיה ביירה ויהבי ארנונא ושתיק, רואה אילנותיו מופקרין, והסייגין מפורצין, ורואה פירותיו נאכלין, וכובש יצרו ואינו מדבר (ומשלם מיסים למלכות ושותק!) יש לך גיבור גדול מזה? וא"ת אינו מדבר בשומרי שביעית, נאמר כאן עושי דברו ונאמר להלן, וזה דבר השמיטה. מה דבר שנאמר להלן בשומרי שביעית הכתוב מדבר, אף דבר האמור כאן בשומרי שביעית, הכתוב מדבר. עושי דברו, רבי הונא בשם ר' אחא אמר: בישראל שעמדו לפני הר סיני הכתוב מדבר, שהקדימו עשייה לשמיעה ואמרו, "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע". שם קבלו דיניה ופרטיה ודקדוקיה של שמיטה, ממנה למדין לשאר מצוות. הכוונה ממסירות נפש של שמיטה שאין גדולה הימנה, שאדם מפקר פרנסתו ואפשר שיעמוד ברעב מפני שאינו מעבד את אדמתו, ממנה ילמד מסי"נ על כל המצוות. זו הכוונה: מה שמיטה נאמרו כלליה ודקדוקיה, מסיני, אף כל המצוות כן.

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר: "מה ענין שמיטה אצל הר סיני" וכו'? כלי יקר ראה טעם נוסף קרוב לשמוע למצווה: כשעלה משה אל הר סיני אחר שבעה שבועות שספרו ישראל ארבעים ותשעה יום מן פסח עד עצרת, נתקדש אז אותו הר ונאסר בזריעה וחרישה ביום חמישים שבו ניתנה התורה, והוא זמן משיכת היובל לקרוא דרור וחופשי לכל ישראל, חירות על הלוחות ועל ידי קול השופר של מתן תורה. באותו זמן אמר הקב"ה למשה ענין השמיטה והיובל לומר שבמספר שבע ובמספר ארבעים ותשע אני נותן קדושה זו לכל ארץ ישראל, שיש לה דמיון ויחוס עם הר סיני מצד היותה אורא דמחכים, על כן ראוי ליתן גם לארץ ההיא קדושת הר סיני, כי אז תם השעבוד והושלמה התכלית ליצי"מ. או לעשות זיכרון למעמד הר סיני בקריאת דרור והעברת שופר מצורף לשאר טעמים שיש למצוה זו, על כן נאמר: "בהר סיני".

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כ"יונו לפרשת שבוע

יש עוד לידע, אומר הרב, שטעם מצווה זו היא להשריש את ישראל במידת האמונה והביטחון בה'. כי חשש הקב"ה פן בבואם אל הארץ יתעסקו בעבודת האדמה על המנהג הטבעי וכאשר כביר מצאה ידם ישכחו את ה' ויסור ביטחונם ממנו, ויחשבו כי כוחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה, ועולם כמנהגו נוהג, ויחשבו שהארץ שלהם היא, והם הבעלים ואין זולתם. על כן הוציאם ה' מן המנהג הטבעי לגמרי כי בשש שנים דרך האומות לעשות שני שנים זרע ושנה אחת בור כדי שלא להכחיש חילה, והקב"ה אמר: "שש שנים תזרע שדך", מידי שנה בשנה ואני מבטיחך להוסיף כוחה שלא תכחיש. ועוד נס בתוך נס שאחר שזרעתה שש שנים, אם בשנה הששית לא יכחיש חילה, הנה לכל הפחות לא יוסיף לה זה כח. ואמר ה' אדרבה שבשנה הששית יוסיף לה כח כל כך עד שנאמר: "וצויתי את ברכתי בשנה הששית ועשת את התבואה לשלוש השנים". ישלח ה' את הברכה באסמיהם שיאכל קמעה ומתברך במעיו, עד שתספיק התבואה לשלוש שנים.

בעם ישראל "גיבורי כוח עושי דברו" לא היו רק בזמן חכמים גם בימינו אלה ממש מצאנו עשרות מעשים של מסירות נפש על השמיטה. למרות ששמיטה היום היא מדרבנן, כי אין תנאים לקיומה, כי עם ישראל לא כולו על אדמתו, ואין לנו דיוק חשבון שמיטה, אין חשבון יובל, ואין איש יודע מי שבטו, ואין איש יודע נחלתו, ואין ידיעה ברורה מדוייקת לגבולות הארץ. [שלא כדרכנו בשיעורים אלה לפרשת השבוע, בכ"ז נציין שמות הפוסקים כדי להבין עד היכן הדברים מגיעים]. (שישה גדולי עולם קדמונים חכמי הראשונים פסקו שאין שמיטה נוהגת בכלל בזמן הזה, והם: הבה"ג בעל הלכות גדולות הוא רב יהודאי גאון, רבי יהודה ברצלוני הוא בעל ספר העיטות, רבי יהודה בר יקר רבו של הרמב"ן, רבנו זרחיה הלוי בעל ספר המאור, הראב"ד השני, רבנו אברהם אב ב"ד נרבנא הוא בעל האשכול, רבי יצחק בן אבא מרי ממרסייל הוא בעל העיטור). עם כל אלה, בני עמנו היום בדורנו מסרו נפשם על השמיטה למרות היותה רק מדרבנן. (גדולי עולם הראשונים פסקו שמיטה דרבנן, והם: הרשב"א, הריטב"א, הרא"ש, הר"ן, בעל ספר יראים, המב"ט ור"י קורקוס בדעת הרמב"ם, ומרן בדעת הרמב"ם, וכמובן רבים מחכמי האחרונים).

דוגמא: רבי מאיר אמזלאג עלה ממרוקו והושיבו אותו במושב "רחוב" בעמק בית שאן. בהתקרב שנת השמיטה הראשונה לו בארץ, פנה אליו דובי הקיבוצניק, המדריך החקלאי האזורי, פנה כרגיל בעניין הכנת השדות לעיבוד, כבכל שנה. רבי מאיר אמזלאג ענה לפי תומו למדריך הקיבוצניק, ואמר לו בתדהמה: "אמור לי יצאת מדעתך? כלום יש יהודי שיעז לגעת באדמה בשנת שמיטה? אתה משוגע?!" הקיבוצניק לא הבין בכלל את דברי הזקן. אמר לו: "שיהיה ברור כשמש, אתה בישראל לא בימי הביניים. אם לא תעבד את השדות אני מסלק אותך מהקרע ולא תקבל את הקצבה החודשית. אשתך וילדיך ימותו ברעב". רבי מאיר ענה לו: "תעשה מה שאתה רוצה, יכול אתה גם להשתמש באקדח שלך, אני בשמיטה לא נוגע באדמה", והוסיף בנימת תרעומת: "מה עלה בשעתך שבאתי ממרוקו לחלל את האדמה הקדושה?" הרהר והוסיף, "אתה יודע כמה שנים חכיתי לזכות הזאת?" ודמעות ירדו מעינו נגרו על זקנו הארוך, המדריך הסתלק. שנת השמיטה התקרבה, רבי מאיר נעל את מחסן הכלים, סידר לעצמו לימוד בבית הכנסת של המושב. שבוע לפני ראש השנה מגיע הקיבוצניק עם שוטר ועם צו משרד החקלאות. חיפשו את רבי מאיר בביתו, אשתו שלחה

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

אותם לבית הכנסת. מצאוהו רכון על ספר הזוהר שקוע בלימוד, "במקום לעבוד אתה יושב בטל כאן"? אמרו לו בלעג מתנשא. "ברוכים הבאים, בואו, עוד מעט מנחה, תתפללו אתנו". "תודה על הצעתך, בידינו צו של מדינת ישראל משרד החקלאות המחייב אותך לעבד את הקרקע מיד. יש בעיות כלכליות, תפסיק עם האמונות שלך, כאן מדינת ישראל". המשיכו בטון גבוה, "בכל סירוב אתה תישא בעונש הצפוי, קנס כספי וסילוק מהקרקע, ורעב צפוי לך ולמשפחתך". רבי מאיר התבונן בהם בעיניו הזוהרות, ואמר: "האדון שלי הוא הקב"ה שברא את העולם, הוא האדון שלי ולא דובי הקיבוצניק ולא משרד החקלאות. אין שום סיכוי בעולם שאני אעבד את שדות הדגן שלי, שנת שמיטה לא נוגע בקרקע". והוסיף בקול זועם, "יא חביבי מהר לך מכאן". "תחתום כאן על קבלת הצו" ציווה עליו דובי הקיבוצניק. ענה לו רבי מאיר בנימת כעס: "אני לא חותם, תלכו מכאן אני מתפלל שהקב"ה יחתום אתכם לחיים טובים, ואולי עם קצת אמונה, לכו מכאן".

שנת השמיטה בעיצומה, בחשוון כל שדות עמק בית שאן נחרשו ונזרעו דגן ע"י החקלאים, הכל ציפו לגשם. בכל השדות צמחו הדגנים יפה, והנה בליל חורף סגרירי בר"ח כסלו צנחה הטמפרטורה למינוס שלוש מעלות, כל שדות העמק הוכו בקרה, כל היבולים אבדו בקור העז, כל עמלם של המשקים ירד לטמיון. בחלקות השדה של רבי מאיר אמזלג למרבה התדהמה, לא רק שלא נגעה בהם מכת הקור, אלא מגרעינים שנשרו בעונת הקציר משנה שעברה, צמחו שבולים בגובה מטר ועשרים על פני כל החלקות. המדריך החקלאי ואנשי הפיקוח עמדו משתוממים ונבוכים. "בסוף כן זרעת אולי בלילה", כך אמרו לרבי מאיר. הצדיק ענה להם, "אתם חכמים בלילה, סבור הייתי שיש לכם דעת! יש אדון לעולם, הקב"ה מנהל את עולמו וגומל חסד לאוהביו. בקיצור כמה תשלמו על שדה המספוא שלי?! הרי הפרות החולבות שלכם בקיבוץ ימותו ברעב?! אולי אני אקנה מכם את הפרות?! לי לפחות יש במה להאכיל אותן..."

עוד "גיבורי כוח" במעשה במושב יסודות ובמושב יד רמב"ם הם גיבורי כוח עושי דברו שלא נכנעו להוראות המדריכים החקלאיים. כל החקלאים באיזור המשיכו לעבד את הפרדסים והמטעים במשך שנת השמיטה. החקלאים של מושב יסודות ומושב יד רמב"ם הלכו לבית המדרש במקום לצאת לשדות. "מה עם המטעים שלכם"? נדרשו לענות לממונה האזורי מטעם משרד החקלאות? "המטעים שלנו מושבתים. מה שיגדל יגדל, הכל בידי שמים. שנת שמיטה אנחנו על התורה, לא על העבודה במטעים". "מה עובר עליכם? אתם חיים בדמיונות של ימי הביניים" והוסיפו: "ממה בדיוק תאכילו את הילדים בבית, מדמיונות? מדפי הגמרות שלכם"? סירובם של החקלאים הדתיים פורסם בבוז בעיתון האזורי. והנה, הגיע החורף, כל המטעים פרחו כשדות צבעונים, הפריחה בישרה יבולים עצומים. והנה בעיצומו של החורף בחדש טבת, קור עז, רוח עזה איימה על כל האיזור. הרוחות העזות טלטלו את עצי המטעים עד שלא נשאר בהם פרח או ניצן אחד של פרי. עצים שהיו כזרי פרחים, בוקר אחד נעשו ערומים. פניהם של כל חברי המשקים החקלאיים היו נפולות, הייאוש וחוסר האונים מול הטבע השחירו את פני בעלי המטעים.

למרבה התדהמה, למרבה הפלא, חלקות המטעים והפרדסים של המושבים יד רמב"ם ויסודות נותרו עומדים בפריחתם כאילו לא נשבה רוח במקום. חלקות פרדס הגובלות ממש עמהם נותרו

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

ערומות, לא נשאר פרח אחד על העץ. הדבר עורר תדהמה בקרב כל המדענים החקלאים. אנשי מכון וולקני לחקר החקלאות הוזעקו להתבונן בתופעה המוזרה והמדהימה. "באיזה חומר ריססתם את העצים כדי להדביק את הפרחים"? שאלו את שומרי השביעית. "הדבקנו אותם בלימוד תורה. מה חשבתם, שאתם הגאונים הגדולים ושולטים בטבע? יש אלוהים". באותה שנה הניבו מטעי המושבים יד רמב"ם ויסודות יבול פי שלושה מהרגיל. גם זה שיגע את המדענים ממכון וולקני. "אל תשתגעו, הכל כתוב בתורה", ענו להם שומרי שביעית.

חומרת עונש שמיטה ויובל נרמזו בפרשת התוכחה. המדרש מתאר את העונש, (בילקו"ש תרנ"ח): אמר ר' אלעזר הקפר כתיב: "שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פז". העמוד הזה יש לו כותרת מלמעלה ובסיס מלמטה, מה כתיב למעלה מן העניין "ושבתה הארץ", ואחר כך פרשת היובל "וספרת לך שבע שבתות שנים". אם לא שמר שמיטות ויובלות או אם לא שמר אחד מהם, סוף שימכור כל אשר לו שנאמר: וכי תמכרו ממכר, וכי ימוך אחיך, עד שמוכר את עצמו. וכן אתה מוצא בימי ירמיהו בשביל שחיללו את השביעית נמכרו לנכרים. אמר הקב"ה למשה ראה היאך נמכרים לנכרים בשביל שחללו את השביעית, ולא עוד, אלא שבעוונותיהם אני מוכר את ביתי שנאמר ואיש כי ימכור בית מושב זה ביתו של הקב"ה.

על הפסוק בפרשתנו, "וכי תמכור" וכו', אומר הקב"ה: וכי תשיג יד גר, זה נבוכדנצר, ותושב זה מלכות מדי, ונמכר לגר זה מלכות יון, או לעקר משפחת גר זו מלכות רביעית. אמר משה לפני הקב"ה: רבש"ע, למה נמסרו למלכויות הללו? א"ל מפני שמחללין את השביעית שנאמר: ורצתה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה שבתה עד מלאת שבעים שנה. לפיכך אמר הקב"ה למשה: רצונך שלא יגלו, הזהירם על השמיטות ועל היובלות, הוא שאמר בסוף כל הפרשה "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו אני ה'". אני הוא שעתיד ליתן לכם שכר אם תשמרו אותם, ואם לאו אני עתיד ליפרע מכם ביד המלכויות, וכשתקרב שנת הגאולה אני גואל אתכם, שנאמר: כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה.

למחנכים: מסי"נ של ישראל על השמיטה היתה עזה עד שהגויים עשאונו ללעג ולקלס בגין שמירתה. רבי אבהו (במד"ר איכה) פתח: "שיחו בי יושבי שער", אלו אומות העולם שהן יושבין בבתי תיאטראות ובבתי קרקסאות, "ונגינות שותי שכר", מאחר שהן יושבין ואוכלין ושותין ומשתכרין, הן יושבין ומשיחין בי ומלעיגים בי ואומרים בגין דלא נצרוך לחרובא כיהודאי, והן אומרין אלו לאלו, כמה שנים את בעי מחי? (כמה שנים רצונך לחיות?) והן אומרים כחלוקא דיהודאי דשבתא, ומכניסין את הגמל לטרטיאות שלהם והחלוקים שלו עליו, והן אומרין אלו לאלו: על מה זה הגמל מתאבל? והן אומרים, היהודים הללו שומרי שביעית הן ואין להם ירק ואכלו החוחים של זה, והוא מתאבל עליהם, ומכניסים את המתים (שחקן), לתיאטרון שלהם וראשו מגולח, והן אומרין אלו לאלו, על מה ראשו של זה מגולח? והוא אומר היהודים הללו שומרי שבתות הן וכל מה שהן יגיעין כל ימות השבת - אוכלין בשבת, ואין להם עצים לבשל בהן, והן שוברין מטותיהן ומבשלין בהן, והם ישנים בארץ ומתעפרים בעפר, וסכין בשמן, לפיכך השמן ביוקר, ואין לו במה שיסוך את ראשו.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

"ושבתה הארץ שבת לה' וישבתם לבטח עלי". כי בני נכנסו לא"י אחר שקיבלו את התורה בהר סיני והלכו כל מ' שנה במדבר בהנהגה שלמעלה מהטבע. ובכח זה נכנסו לעלות כל הטבע אליו ית'. וזה עצמו הסמיכות - שמיטין להר סיני לומר שבכח מצוה זו נתעלה כל הטבע והארציות להיות דבוק בשורשו כמו שהיה קודם חטא אדה"ר וכמו שיהיה לעתיד לבוא. "וישבתם לבטח" הוא להיות גם הישיבה בטבע דבוקה בביטחון בשלימות והיא מעלה גדולה. וכתב "ביטחו בו בכל עת". כי יש כ"ח עתים אשר כל הטבע מתנהג בהם כמו בא בקהלת: "יד עתים לטובה ו"ד כו'. אכן יש הנהגה שלמעלה מאלו וכולל כל אלו. שלוש ידות שהיו דרך גאולתנו, "יד גדולה, ו"ד חזקה, ו"ד רמה, יחד הן מ"ב. שבשם מ"ב נברא העולם ואותו השם מבטא כה"ג בקה"ק ביוה"כ. והם שנות יובל (7+42=49). וז' שמיטות ויובל משלימים לחמישים שהיובל הוא שער הנ' שלמעלה מכל הטבע והוא עלמא דחירות.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כעיונות
לפרשת שבוע

פרשת בהר [עיון נוסף בשמיטה ויובל]

שנת היובל נדרשה ע"י הרב הרקאנאטי כדרכו, "וקידשתם את שנת החמישים שנה" וגו'. יובל היא שנת החמישים שנה וגו'. בשנת היובל הזאת וגו'. שבע שבתות שנים הם שבע שמיטות, רמז כי יחדש הקב"ה עולמו שבע פעמים, בכל שמיטה פעם אחת, ובכל אחת מהן תהיה **תוספת טובה** והשפעת ברכה משלפניה, כי בהתעלות יום השביעי ישאר חרוב מהנשמות כי יחזיר אותן, **ואחרי כן יהיה עולם חדש להשפיע נשמות חדשות בלא יצר הרע ובלא זוהמא וטומאה**, (כימי בראשית שקודם החטא), ושנת מ"ט עצמה היא שמיטה ואחריה היובל בשנת החמישים. ולשון יובל מלשון, "ועל יובל ישלח שרשיו", הוא נחל היוצא מעדן להחיות מקיימי שמיטה ויובל. וכן אמרו בספר הזוהר [ח"ג רצ'], מאי יובל? כמה דאת אמר ועל יובל ישלח שרשיו, משום ההוא נהר דאתי נגיד ונפיק ולא פסיק. והרמז בו **לתשובה, כי שם ישוב הכל** ותיפסק ההשפעה ויחזור הכל כתחילתו, ויהי זה בשנת חמישים אלף, זהו שנאמר בשנת היובל ישוב השדה וגו'. ועל זו הדרך אולי מקרב להבין, הכל לפי מעשיהם של בני אדם, בונה עולמות ומחריבן.

"ושבתה הארץ שבת לה". אמרו חז"ל: כשם שנאמר בשבת בראשית **עדות** בינו ובין בנ"י, ויורדת בו נשמה יתירה, והוא זכר ליציאת מצרים, שנעשו בני חורין ויכולין לקבל נשמה יתירה שהיא בחירת נחלה בלי מצרים. כמו כן א"י נקראת **נחלה בלי מצרים**, כמ"ש בנחלת יעקב: הארץ אשר אתה שוכב וכו', ופרצת ימה וקדמה. שלפי שזכה בנקודת הפנימיות של א"י, **שמשם הושתת העולם**, לכן היא נחלה בלי מצרים, **ובשמיטה מקבלת הארץ נשמה יתירה**, וכתוב: אשר הוצאתי אתכם מא"מ לתת לכם את א"כ להיות לכם לאלקים. אמרו חכמים: הדר בא"י יש לו אלוה, שהיא למעלה מן הנהגות הטבעיות. ואמר מבית עבדים א"כ ניתן לישראל בית ומקום מיוחד והוא א"י, כמו שנאמר: **ושמתי מקום לעמי**. וכמו שנאלו נפשות בנ"י ממצרים **כן יצאה א"י מתחת יד הכנעני ונעשה נחלת ה' נחלה בלי מצרים**. והוא ממש היפוך מארץ מצרים. לכן תולה הכתוב מצות שמיטין בהר סיני, שהכל נעשה במאמר אנכי ה'. ושמיטה עדות על א"י שנעשה נחלת ה', ועל זה נאמר: אשריך ארץ שמלכך בן חורין.

"ושש שנים תזרע" וגו'. "והשביעית תשמטנה" וגו'. ענין זה מתבאר בסוד השמיטה בגזירת ה'. ועוד נרמז בפסוק זה סוד שתהיה **הארץ העליונה** זרועה וכלולה משש קצוות הנקראים שנים, שנאמר: **"בקרב שנים חייהו"**. וכשתהיה זרועה מכולן אז תאסוף תבואתה, כמו שנאמר: "ואתה מחיה את כולם". אמנם והשביעית תשמטנה ונטשתה, כי יהיה הפסק הנשמות, וזה סוד גדול. ויש להוסיף עוד, כי האדם ישוב אל אימו **האדמה ממנה לוקח**, ועוד שבה העשיריה, שש שנים (שישים שנה), בהם תעמול, ובשביעית, ימי שנותינו בהם **שבעים שנה**, תישמטנה בהתקרב יום חשבון, והחי יתן אל ליבו, לא ישקע בעמל ובאין סוף ממון, אלא יידע כי יבוא יום דינו, ואם עמל והתקדש כראוי, כי יזכה ליובל לשופרו של משיח.

בכלל דברינו צרור דינים בשמיטת כספים, שהיא ממסילות תורת חיים המורה על **החסד בהתגלמותו**: אדם נותן ממונו בידעו שלא ישוב אליו בעבור השמיטה. "וזה דבר השמיטה". מכאן אמרו: המחזיר חוב בשביעית צריך שיאמר לו משמט אני, ואם אמר לו אע"פ כן יקבל ממנו משום שנאמר וזה דבר השמיטה, **דיבור השמיטה**. ד"א: וזה דבר השמיטה יכול יהא השמטת מלווה נוהג

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

במדבר? ת"ל "תעשה שמיטה" אין לי אלא בארץ ישראל שאתה עושה שמיטה לארץ, בחוצה לארץ שאי עושה שמיטה, אין אתה משמט מלווה. ת"ל כי קרא שמיטה לה' בין בארץ בין בחוצה לארץ (שמיטת כספים נוהגת גם בחו"ל). וזה דבר השמיטה שמוט רבי אומר בשתי שמיטות הכתוב מדבר, אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים. בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים, בזמן שאי אתה משמט קרקע אין אתה משמט כספים. (לשיטת רבי מדרבנן, וחולקים על רבי ששמיטת כספים מדאורייתא) דבר השמיטה שמוט - כל בעל משה ידו שמיטה משמטת מלוה, אין יובל משמיט מלוה. יובל מוציא עבדים ואין שמיטה מוציאה עבדים. שמוט כל בעל משה ידו יכול הכל במשמע? המלוה, והלווה, והחנווני על פינקסו, וכתובת אשה, ושכר שכיר? תלמוד לומר: אשר ישה ברעהו, יצא שכר שכיר והקפת החנות וכתובת אשה שאינו משמט עד שיעשם עליו חוב. לא יגוש את רעהו זה הגר, ואת אחיו זה ישראל.

כתוב אחד אומר: אפס כי לא יהיה בך אביון וכתוב אחד אומר: כי לא יחדל אביון. כיצד יתקיימו שני כתובים הללו? כשישראל עושין רצונו של מקום - אפס כי לא יהיה בך אביון, וכשאינן ישראל עושין רצונו של מקום - כי לא יחדל אביון. ר' שמעון בן יוחאי אומר במלוה על מנת להשמיט ובמלוה על מנת שלא להשמיט בכתוב מדבר. כאשר נותן הלוואה בידיעה שלא תשוב אליו מפני השמיטה, יתקיים בו אפס כי לא יהיה בך אביון.

רבה בר נחמני נתן אלף זוז הלוואה לרבה בר מניומי. רבה ציפה שהחכם בר מניומי ישיב לו את כספו לפני השמיטה. כאשר בא רבה בר מניומי אחרי השמיטה להשיב את ההלוואה, אמר לו רבה בר נחמני: "משמט אני". רבה בר מניומי לקח את הכסף בשמחה והלך לו. מצאו אביו וגער בו: מפני מה לא השבת את הכסף? ענהו "שמיטה משמטת, והוא עצמו רבה בר נחמני ענה לי "משמט אני". אמר לו: והלא הלכה ערוכה שתחזיר הכסף ותאמר לו: "אף על פי כן", (אף על פי שמיטה מבקש אני להחזיר), וכך עשה: הלך והשיב הממון לרבה בר נחמני. כי כל המחזיר הלוואה אחר שמיטה - רוח חכמים נוחה הימנו.

על כן תיקן הלל פרוזבול, שיהיו הכל מוסרין שטרותיהם לבי"ד. ואין הכרח שימסור שטרותיו ממש, אלא דיו שיאמר על הלוואותיו בפני עדים שהכל מסור לבי"ד. הלל תיקן פרוזבול מפני תיקון העולם. ובאמת יש לתמוה, איך ייתכן שהלל יתקן תקנה נגד פסוק מפורש בתורה? הלא ברור שע"י פרוזבול ביטל השמטת כספים ללווים? תשובה: הלל תיקן משום טובתם של עניים, כי אם לא היתה תקנת פרוזבול, העניים לא יזכו להלוואה משום אדם. מי ישים קרנו על קרן הצבי, וימתין שהלווה יעשה חסד ולא ינצל את השמיטה להשתמט מן החוב? לכן הלל לא ביטל את הכתוב בפסוק אלא פירש נכון את הכתוב "לאחיק" ולא לבית דין.

ענין השמיטה והיובל יש להם סודות עמוקים ודברים שהם בכבשונו של עולם. ולפי הנגלה הוא שורש כל התורה כולה ויסוד העולם כולו. כי העולם, א"א להתקיים אלא עניים עם עשירים. ובענין השמיטה והיובל רצה השי"ת שיהיו שווים עניים ועשירים. כדכתיב: לך ולעבדך, וכתוב: ואכלו אביוני עמך. וידוע כי העני כל ימיו מכאובים וכעס עניינו. כי אין לו מה יאכל ובכל עת ובכל עונה עינו נשואות לשמים וחייו תלויים לו מנגד. ובבוקר יאמר מי יתן ערב מפחד לבבו ועניותו.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

העשיר כל ימיו בשמחה וטוב לב **משתה תמיד**. בעניין שבעושרו וברום לבבו שוכח העני ואינו יודע במכאוביו. באה שמיטה ללמד ההפך.

למחנכים: ציורה התורה את שנת השמיטה והיובל שיהיו ב' שנים רצופות קדושות, באופן שעתה אפילו **העשיר נושא עינו לשמים**. אחר שאין זורעים וקוצרים שנתיים, יידע ויזכור צער העני שכל ימיו דאגה, הוא יסוד התורה והעולם. כאומר: אמרתי עולם חסד יבנה. ולפי הנסתר בסוד השמיטה והיובל תלויים סודות התורה כולה ומעשה בראשית. והוא רמז לחמישים שערי בינה. וכנגדם נזכרה בתורה **יציאת מצרים חמישים פעמים**. כי גם **יציאת מצרים היא חסד**. וכל הנהגת ה' את עמו במדבר היא החסד הגדול. לפי שאז יצאו ישראל לחירות. ולכן ניתנה התורה שהיא החסד הגדול שניתן לא רק לישראל אלא לעולם כולו. והוא סוד חמישים שערי בינה בשופר לסוף חמישים יום. כדי להמשיך השכינה למטה. כאומר ה' בקול שופר. ובמשוך היובל, שהוא קול ארוך הוא סימן לסילוק השכינה, המה יעלו בהר. ולכן אנו אומרים ביום הכיפורים אחר נעילה, ה' הוא האלהים **שבע פעמים**. להעלות את השכינה מספירה לספירה ומרקיע לרקיע עד שבעה רקיעים. ואז תוקעים בשופר סימן לעילוי שכינה למקומה.

"וקראתם דרור בארץ לכל יושביה יובל היא", אחר שרבנו בחיי דיבר בפשט, הפליג כדרכו בעקבות רבו הרמב"ן לנסתרות עמוקות. לומר שיהיו כל הבריות כולן בני חורין לדור בכל מקום שירצו. **"יובל היא"**, שבה יובל כל איש אל אחוזתו ואל משפחתו. ועל כן נקראות הפירות והתבואות גם כן **יובל מלשון הבאה**, גם יובלי מים נקראין "פליגים יבלי מים". וטעם מצוות היובל על דרך הפשט, כי כל השדות חוזרות לבעליהן, ואפילו העבדים הנרצעים יצאו חופשים במועד היובל, וזהו לשון "יובל" כי כל דבר ודבר יובל אל אחוזתו ואל משפחתו. כיון ששופר יובל תוקעין ביום הכיפורים, הרי גם היחיד עושה חשבונותיו הפנימיים, הסודיים, האישיים שבינו לבין עצמו, תחילה לשוב אל עצמו, לעשות שלום בינו לבין עצמו, ואחר שאסף את עצמו וחישב בתוך ליבו היכן הוא עומד בעבודתו לעצמו ולייצריו, עתה הוכשר הוא לשוב אל ה'.

בפנים אחרות בח"ן "יובל היא", מלשון: "ועל יובל ישלח שרשיו". וירמוז כי כל הדורות יובלו אל הסיבה הראשונה, ולכך נקרא היובל בשם "דרור" כי הוא היובל אשר שם שורשי הדורות והנבראים כולן, כי משם נאצלו בבריאת עולם, שנאמר: "בראשית ברא אלהים", ושמה תשובתם, והבן זה, כי כל אחת מן השבע פועלת שבע אלפים, והנה הם מ"ט, וכשישלמו לעולם ארבעים ותשעה יהיה תוהו ובוהו וישוב הכלל ליובל כמו שנאצל משם. והבן זה, וזהו "בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחזתו". וחכמי המחקר הזכירו בלשונם: הכל היה מהסיבה הראשונה והכל שב אל הסיבה הראשונה. ואם תזכה להבין סוד השמיטה והיובל לא יתעלם ממך מה שהזכיר בשמיטה: "שדך", "כרמך", יהיו שלך כקדם. ולא הזכיר כן ביובל אלא "ספיחיה", "נזיריה", לפי שהם שלה ואין לך בהם כלום. הכל ישוב אל הבעלים הראשונים העיקריים, וזהו שכתוב: "כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם".

ורמז זה במ"ש: "יובל היא שנת החמישים שנה תהיה לכם". ר"ל החמישים שנה בכללות יחשבו שנה לשנות הארץ. וימי האדם קודם המבול היה ק"ך שנה כמ"ש והיו ימיו מאה ועשרים שנה. וכן

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיב לפרשת שבוע

יהיה שנות הארץ כמו שאמרו חז"ל: שית אלפי שני הוה עלמא וחד חריב. **בששת אלפים שנה יהיה ק"כ יובלות.** ואז תהיה **שמיטה הנרמזת לשבת בראשית** בימים של הקב"ה כמו שנאמר יומו של הקב"ה אלף שנים. דכתיב "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור".

השל"ה הקדוש חיפש ומצא (בתיקוני זוהר), כוונות עמוקות: "שבע שבתות שנים שבע פעמים" שבע פעמים שבע. לכל חד שית יומין סלקין מ"ט, אינון מ"ט שנים ומ"ט ימים, שבע שבתות לקבל שבע שמהן אילין דאינון שבעה שמות הקודש שאנו אומרים בפתח תפילותינו יום יום, (אנא בכח גדולת ימינך וגו') **אבגית"ץ קר"ע שט"ן נגדיל"ש בטרצת"ג חקבטנ"ע יגלפז"ק שקוצי"ת**, אינון שבע שמהן לכל חד שיתא אתוון לקבל שית יומי שבוע. **כי ששת ימי החול הם שישה ענפים משבת.** אם נתן ליבנו למזמור למנצח בנגינות שאנו אומרים מיד תכף לספירת העומר, נמצא בו **ארבעים ותשע תיבות**, וכל תיבה מכוונת נגד אחת מהספירות (כתר חכמה בינה וכו'), הרי כאן חשבון ימי הספירה עד מתן תורה וחשבון השמיטין ליובל, וחשבון היובל הגדול לאחיה".

בפתח דברי קהלת כתוב: **'הבל הבלים'** שהם שבע הבלים. (קהלת פתח הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל עולה **שבע פעמים הבל**, ללמדך שכל מעשה בראשית הוא הכל הבל אם אין בו ייעודו של הקדושה בפעולות האדם להשיג מעלתו ודבקות בו יתברך). דע כי זה לעומת זה עשה אלהים, כמו שיש מ"ט פנים טהור כן הם מ"ט פנים טמא. על כן הוזכר זה הדבר הן בברכה, הן בקללה. **השם יתברך הוא נעלם ונגלה, נעלם מצד מהותו ונגלה מצד פעולותיו.** והנגלה שלו יתברך הוא הנעלם שלנו, כי הנגלה מצד פעולותיו שהם דבקותו עמנו, והשגתנו היותר עמוקה הוא שם בבנין שהם שבע פעמים שבע אלו. על כן נרחיק בכל מה דאפשר בהבל הבלים, שהם **שבעת ימי בראשית הגשמיים של מטה**, רק נתייחד ונתבודד בשבעת ימי בראשית של מעלה.

מצוות **שמיטה ויובל לעקור סרך ע"ז** מישראל. כתיב: "וספרת לך שבע שבתות שנים וכו' תשע וארבעים שנה", וכן אמר לקדש שנת החמישים שנה, ואחר שמצאנו זאת בשביתת עבודת אדמתנו שהוא **חיי הגופות, וכן בקבלת תורתנו שהיא חיי הגופות והנשמות.** נודע שהקדמונים היו מייחסים כוחות כל הנמצא **לשבעת כוכבי לכת ולשבעת גלגליהם**, והיתה אמונתם שהשמש הוא האלה הגדול וכוכבים כולם היו אלוהות אצלם, ולכל אחד מהם היו מיוחדים ממשלה, וכל אחד עוזר בשישה האחרים, ודעתם זה היה לפי שהיו רואים שבעלייתם וירידתם ושאר תנועותם היו מתחדשות פעולות בעולם הזה עד שהיתה תפילתם ועבודתם אליהם.

ועניין מספר שבע הזכירו ישעיה הנביא "ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים", וזה כולו להעיר אותנו **שלא נטעה בדעת הקדמונים**, אלא שנאמין שכל הממשלות תחת ממשלתו יתברך כי לו לבדו הממשלה, וכולם משרתיו עושים רצונו. ואמר: ופן תשא עיניך השמימה וגו', **וכמה מצוות באו בתורה למחות זה הדעת**, וכן קצת המספרים הנה ימות עולם מספרם שבעה, ובהיקף יריחו ז' כהנים וז' שופרות בשבעת הימים, ובשביעי הקיפו ז' פעמים, וכן מספר הספירה והיובל, הכל לידע ולהכיר כי אין מושל זולתו. וזה יודע במופת, כי כל הגלגלים צריכים למניע ראשון שאינו מתנועע, ובדרך זה יודע מציאות הש"י ואחדותו, ובמה שטעו הראשונים, באותו דרך יודע לנו ממשלתו וגדולתו, לקיים מה שנאמר: כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם.